

Översyn av lokala säkerhetsnämnder (SSM 2022:07) - Yttrande

Beslut

Kommunstyrelsens beslut

Yttrande enligt ärendebeskrivning nedan godkänns och översänds till Miljödepartementet.

Ärendebeskrivning

Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) har enligt direktiv från regering genomfört en översyn av lagstiftningen kring de lokala säkerhetsnämnderna vid de kärntekniska anläggningarna. En rad förslag som Kärnkraftskommunernas samarbetsorgan (KSO) redan 2011 delgav regeringen har nu äntligen tagits upp. Främst handlar det om det felaktiga namnet i nuvarande lagstiftning. Namnet leder allmänheten att tro att nämnden ansvarar för säkerheten vid den kärntekniska anläggningen. Nämnden ska garantera allmänhetens insyn i anläggningens säkerhetsarbete och beredskapsplanering. Namnändringen är något kommunstyrelsen instämmer i liksom utredningens förslag att koppla en insynsnämnd till den nya klassifikationen av beredskapszoner. Det innebär att två av dagens fem nämnder avvecklas. Barsebäck och Studsvik föreslås upphöra med utgången av året. Nuvarande lagstiftning kräver att så länge det finns en tillståndshavare vid den kärntekniska anläggningen ska det finnas en säkerhetsnämnd. Lagändring krävs alltså för att kunna avveckla dessa två säkerhetsnämnder. Utredningen föreslår att kommunerna och den kärntekniska anläggningen inrättar så kallade "informationsgrupper". Kävlinge kommun och Barsebäckskraft AB och dess ägarbolag har inrättat en sådan grupp inför rivningsarbetet på BKAB. Trots detta får kommunledningen veta vad som händer via tidningen varför kommunstyrelsen är tveksam till sådana informella grupper som bara bygger på välvilja och personliga relationer. Förslagen i övrigt är relevanta med högst 9 ledamöter, inga ersättare och att regeringen även utser en vice ordförande i insynsnämnden. Vad gäller redovisning och verksamhetsberättelsernas utformning finns delar som känns som onödig detaljstyrning. Ett ramverk vad regeringen och tillsynsmyndigheten önskar få redovisat bör hållas koncist och enkelt. Likaså synpunkterna på medelshanteringen. I stället för som idag kvartalsvis rekvisition ska nämnden få det oförändrade årsanslaget överfört i januari. Dock anser vi att nämnderna har hanterat över- och underskott under mandatperioden på ett ansvarsfullt sätt. Det har inneburit att kända höga kostnader för, till exempel, utbildning för alla ledamöter under första året som ofta inneburit ett underskott har kunnat balanseras över åren. Att betala in eventuella överskott i januari för senare behöva ta kommande års anslag i anspråk för att klara verksamheten under kommande år är att skapa en onödig byråkrati. Kommunstyrelsen vidhåller att verksamhetens

Utdragsbestyrkande

kostnader och anslag ska balanseras under nämndens mandatperiod. Det innebär mindre administrativt merarbete och planerbarhet för verksamheten.

Kärnkraftens vara eller inte bygger på att utövarna har allmänhetens förtroende både nationellt och lokalt. Under kärnkraftens operativa period har alltid det lokala förtroendet för kärnkraften vida överstigit den nationella opinionen.

Exempel hur ett sådant förtroende snabbt kan eroderas är när incidenter inträffar på de kärntekniska anläggningarna som utifrån ett professionellt kärntekniskt- och strålsäkerhetsmässigt perspektiv kan betraktas som försumbara och enkelt hanterbara. Ändå kan sådana händelser undergräva förtroendet och skapa grogrund för starka negativa krafter och för kärnkraften avgörande beslut om dess existens. I Tyskland låg bland annat flera mindre incidenter vid kärnkraftverken i Krümmel och Brunnsbüttel under början av 2000-talet bakom de massiva demonstrationer som tillsammans Fukushima Dacii bidrog till besluten att helt avveckla kärnkraften. Vattenfall som storägare av kärnkraft i Tyskland utmålades som ett tekno-monster som inte tog människors oro på allvar och blev uppläxade av dåvarande förbundskanslern. Industrin talar idag om nya tekniker och behovet att testa nästa generations kärnteknologi. Dessa måste utvecklas på en fysisk plats. En plats som tillåter strål- och kärnteknologisk verksamhet men också där det enligt PBL finns planmässigt en godkänd plats. Då återkommer vi till vikten av lokalt förtroende som bygger på en kontinuerlig dialog med kommunen på platsen. Det kan som SSM:s utredning framhåller ske genom informella organ som i Västerås. Vi ställer oss som nämnts ovan, skeptiska till detta.

Som exempel vill vi nämna den aktuella incidenten på BKAB där det den 3 augusti inträffade en kraftig spridning av kobolt 60 under rivningsarbete i och kring reaktorhallen på B2. Spridningen blev begränsad och anmälan gjordes till SSM. Myndigheten gjorde därefter en bedömning att spridningen sannolikt inte skulle kunna ske utanför reaktorbyggnaden att allmänheten inte skulle påverkas.

Det tog 14 dagar till dess Lokala Säkerhetsnämnden och kommunen informerades om det inträffade. Anledningen att nämnden blev kontaktad var att informationen hade spridit sig till Sydsvenska Dagbladet och när de var på väg så fick nämndens ordförande en epost från verksamhetsansvarige VDn på BKAB. När nämnden stämde av med SSM bekräftade myndigheten att risken för spridning till allmänheten var låg. Säkerligen korrekta bedömningar från både BKAB och SSM men ändå spreds rädslan när massmedia vara något på spåren. Och först då kontaktar tillståndshavaren lokala säkerhetsnämnden.

Vi har uppfattningen att det var just detta som lagstiftarna på 1980-talet hade i åtanke och ville avvärja när riksdagen beslöt inrätta de lokala säkerhetsnämnderna. Att garantera att de kärntekniska anläggningarna förpliktigades och därmed skulle förstå vikten att ringa upp och prata med allmänhetens företrädare omedelbart något kärntekniskt eller strålsäkerhetsmässigt inträffar. Även när det ur deras fråga professionella bedömning inte var en allvarlig händelse. Det är på så sätt man bygger förtroende och skapar tillit till både människor, organisation och teknik. Om detta måste ständigt påminnas även om man byter namn till insynsnämnder eller inte. En lagstadgad nämnd ger allmänheten en starkare position i att kunna utkräva ett sådant informationsansvar från en kärntekniskanläggning. Ovanstående visar att trots detta så betraktas ändå allmänhetens företrädare inte som prioriterade vid en incident.

Beslutsunderlag

- Översyn av lokala säkerhetsnämnder (SSM 2022:07) - Yttrande, tjänsteskrivelse
- Remittering av rapporten Översyn av lokala säkerhetsnämnder (SSM 2022:07), följebrev
- Remittering av rapporten Översyn av lokala säkerhetsnämnder (SSM 2022:07), rapport Översyn av lokala säkerhetsnämnder

Yrkande

Annsophie Thuresson (M) och Catrin Tufvesson (S) yrkar bifall till föreliggande förslag.

Beslutet skickas till

För kännedom

Miljödepartementet